

บทที่ 3

การวางแผนการวิจัย

3.1 แผนการทดลอง

การทดลองทั้งหมดกระทำที่ห้องปฏิบัติการของภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การทดลองกระทำโดยใช้เครื่องมือระบบยูเอเอสบีที่ทำงานร่วมกับระบบกรองไร้อากาศ (hybrid anaerobic filter) จำนวน 2 ชุด ที่ออกแบบและสร้างให้มีลักษณะเหมือนกัน แต่บรรจุตัวกลางพลาสติกที่ต่างชนิดกัน ใช้เวลาทดลองเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบใช้เวลาประมาณ 4 เดือน โดยตัวแปรเปลี่ยนอิสระที่ทำการศึกษา คือ อัตราการบรรทุกสารอินทรีย์ของน้ำเสียกากส่า โดยทำการควบคุมอัตราการป้อนน้ำเสียเข้าระบบให้อยู่ในค่าที่เหมาะสมที่สุดคือ 7.5 ลิตรต่อวัน (จาก โรมวัน, 2543) โดยค่าตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการทดลองแสดงดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 รายละเอียดในแต่ละชุดการทดลอง

ถังปฏิกรณ์ ที่	การ ทดลองที่	เวลากักเก็บน้ำ (ชม.)	ซีโอดีในน้ำเสีย (มก./ล.)	อัตราการบรรทุกสารอินทรีย์ (กก.ซีโอดี/ลบ.ม.-วัน)	อัตราสูบน้ำ (ลิตรต่อวัน)
1 ตัวกลาง รูปวงแหวน	1	36	3,500	2.33	7.5
	2	36	4,500	3	7.5
2 ตัวกลาง รูปทรงกลม	1	36	3,500	2.33	7.5
	2	36	4,500	3	7.5

3.2 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลอง

3.2.1 ถังปฏิกรณ์ (ระบบยูเอเอสบีที่ทำงานร่วมกับระบบกรองไ้อากาศ)

ถังปฏิกรณ์ทำด้วยพีวีซีใส รูปทรงกระบอกสูง 2.80 เมตร (ส่วนบน 0.30 เมตรเป็นชุดเก็บก๊าซ) มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.07 เมตร พื้นที่หน้าตัดประมาณ 0.0045 ตร.ม. มีปริมาตรประมาณ 0.01125 ลบ.ม. ดังแสดงในรูปที่ 3.1

ตอนบนและล่างสุดของถังปฏิกรณ์จะประกอบด้วยฝาครอบที่ทำด้วยแผ่นพีวีซีใสหนา 10 มม. ชั้นนี้ยึดแน่นตลอดตามแนวของเส้นรอบวงประกอบด้วยแผ่นประกบกันยางหนา 2 มม. ฝาครอบด้านบนและด้านล่างนี้จะเจาะรูตรงกลางขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 ซม. เพื่อประกอบท่อที่จะนำน้ำเสียเข้าในตอนล่าง (upflow) และประกอบท่อที่จะนำน้ำเสียและก๊าซออกจากถังด้านบน โดยภายในถังด้านบนจะเป็นระบบแยกก๊าซชีวภาพ ซึ่งจะต่อสู่เครื่องวัดปริมาณก๊าซ ส่วนน้ำทิ้งจะไหลออกจากระบบผ่านทางท่อน้ำเสีย สำหรับท่อเก็บตัวอย่างมีอยู่ 8 จุด คือ ที่ระดับ 0.3 ม. (P1), 0.5 ม. (P2), 0.9 ม. (P3), 1.1 ม. (P4), 1.5 ม. (P5), 1.7 ม. (P6), 1.8 ม. (P7), 2.2 ม. (P8) และจุดนำออก (E1) จากกันถังปฏิกรณ์ตามลำดับ

3.2.2 ถังพักน้ำเสียสังเคราะห์

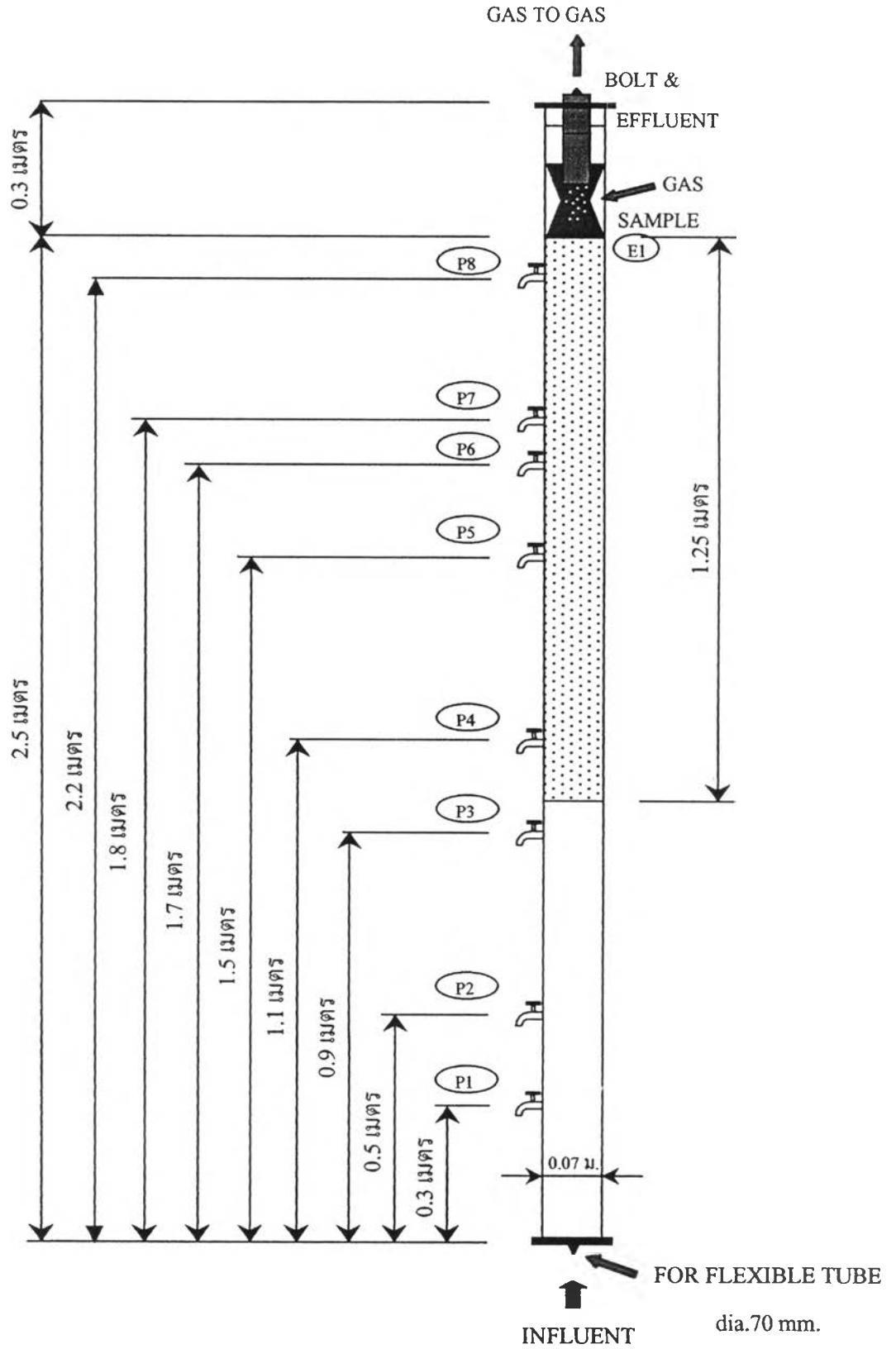
เป็นถังพลาสติกขนาด 50 ลิตร ใช้ในการพักน้ำเสียเข้าก่อนสู่ระบบบำบัด

3.2.3 เครื่องสูบน้ำเสียเข้าถังปฏิกรณ์

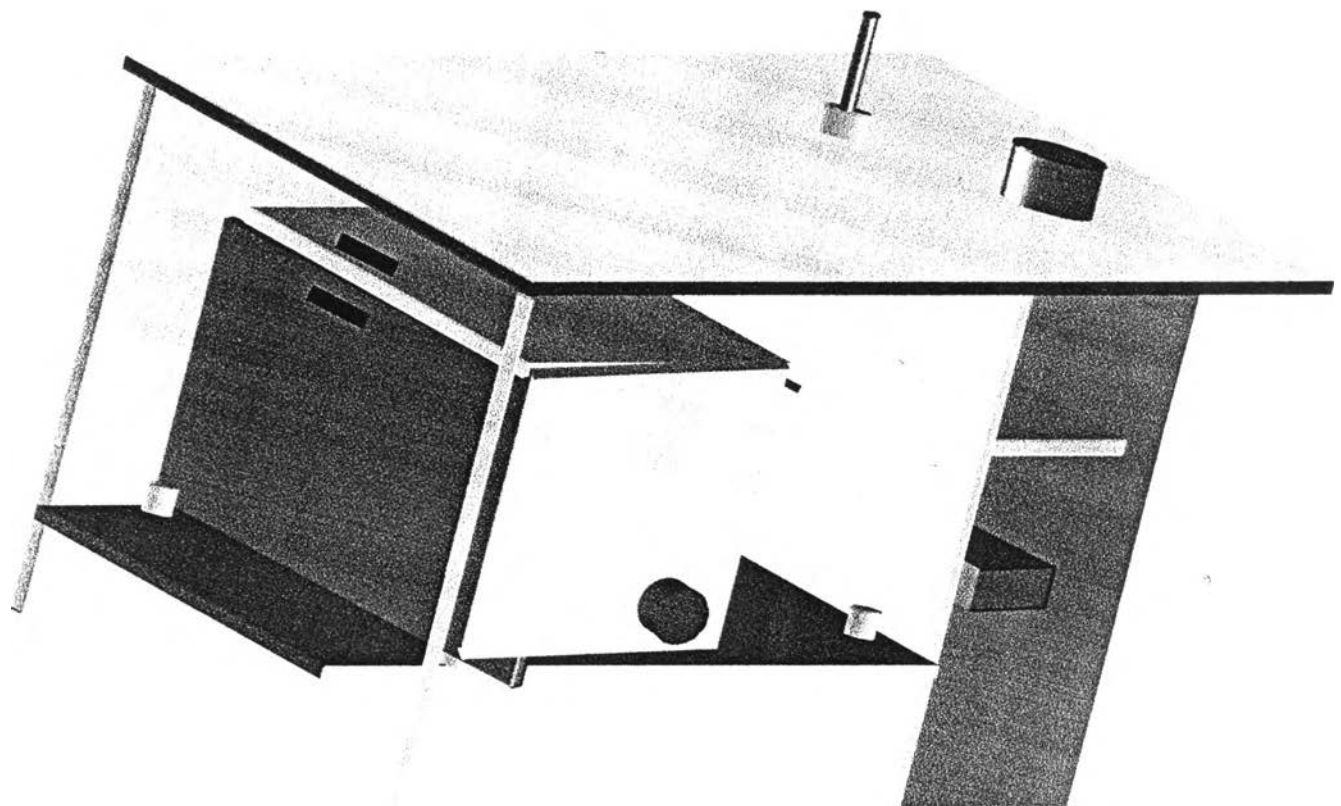
น้ำเสียถูกสูบน้ำเข้าถังปฏิกรณ์ทางตอนล่างและไหลออกทางตอนบนโดยมีการทำงานในลักษณะไหลต่อเนื่อง เครื่องสูบน้ำเสียที่ใช้เป็น แบบรีดสายในอัตรา 7.5 ลิตรต่อวัน

3.2.4 เครื่องวัดก๊าซ

เครื่องวัดก๊าซใช้แบบเดียวกับที่ออกแบบโดยศักดิ์ชัย, 2527 ดังรูปที่ 3.2 ซึ่งจะวัดผลรวมของปริมาณก๊าซที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน และแสดงออกมาเป็นตัวเลขบนเครื่องวัด โดยก๊าซจะผ่านทางตอนล่างของเครื่องวัด ก๊าซและระบายน้ำที่ออกสู่ภายนอกทางตอนบนของเครื่อง

รูปที่ 3.1 ถึงปฏิบัติการระบบยูเอเอสซีที่ทำงานร่วมกับระบบกรองไร้อากาศ

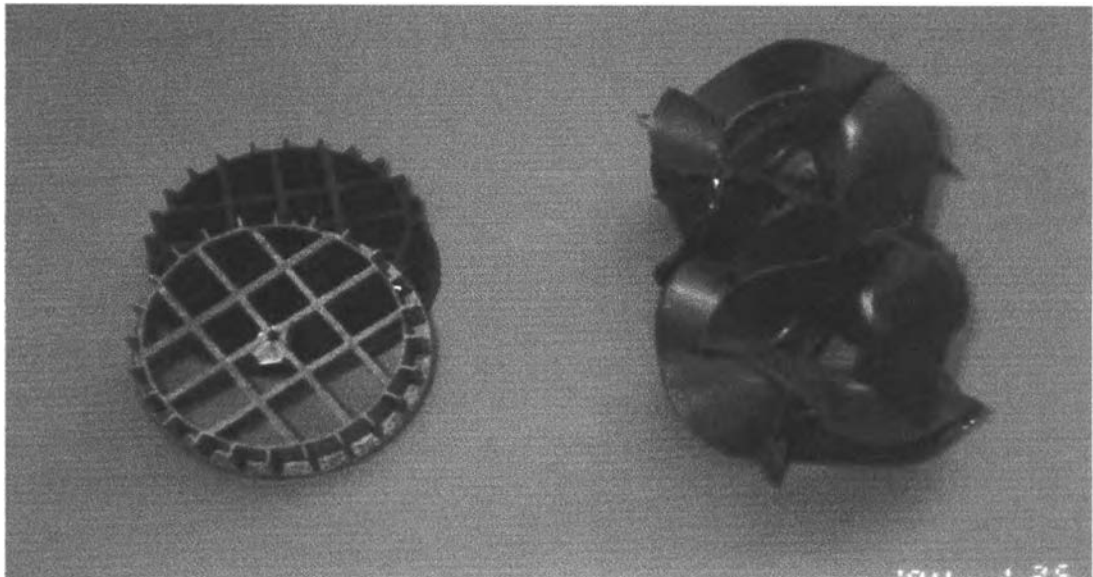

รูปที่ 3.2 ก๊าซมิเตอร์ (GAS METER)
ที่มา : ตักดัดชัย, 2527

3.2.5 ตัวกลางภายในถังระบบยูเอเอสบีที่ทำงานร่วมกับระบบกรองใ้อากาศ

ตัวกลางที่ใช้ในการวิจัยเป็นพลาสติกที่ผลิตจากโพลีโพรพิลีนที่มีโครงสร้างแตกต่างกัน 2 ชนิด ดังแสดงในรูปที่ 3.3 ซึ่งตัวกลางที่มีลักษณะเป็นวงแหวนจะถูกบรรจุอยู่ในถังปฏิกรณ์ที่ 1 และตัวกลางที่มีลักษณะเป็นทรงกลมจะถูกบรรจุอยู่ในถังปฏิกรณ์ที่ 2 โดยจะบรรจุให้มีลักษณะลอยครึ่งถึงตอมนบน ทำให้มีความสูงของชั้นตัวกลางทั้งหมดเท่ากับ 1.25 เมตร ลักษณะของตัวกลางพลาสติกทั้งสองชนิดที่ใช้เป็นตัวกลางจะมีลักษณะดังนี้

คุณสมบัติของตัวกลาง	ตัวกลางรูปวงแหวน	ตัวกลางทรงกลม
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเฉลี่ย (มม.)	65	70
เปอร์เซ็นต์ช่องว่างในหนึ่งหน่วยปริมาตร	95	96
พื้นที่ผิวจำเพาะ (ตร.ม.ต่อลบ.ม.)	187	135
น้ำหนัก (กก.ต่อลบ.ม.)	45	35
วัตถุดิบที่ใช้ผลิต	โพลีโพรพิลีน	โพลีโพรพิลีน
จำนวนชิ้นต่อลบ.ม.	6,000	4,000

รูปที่ 3.3 ตัวกลางพลาสติกโพลีเอทรีลีนที่ใช้ในการวิจัย

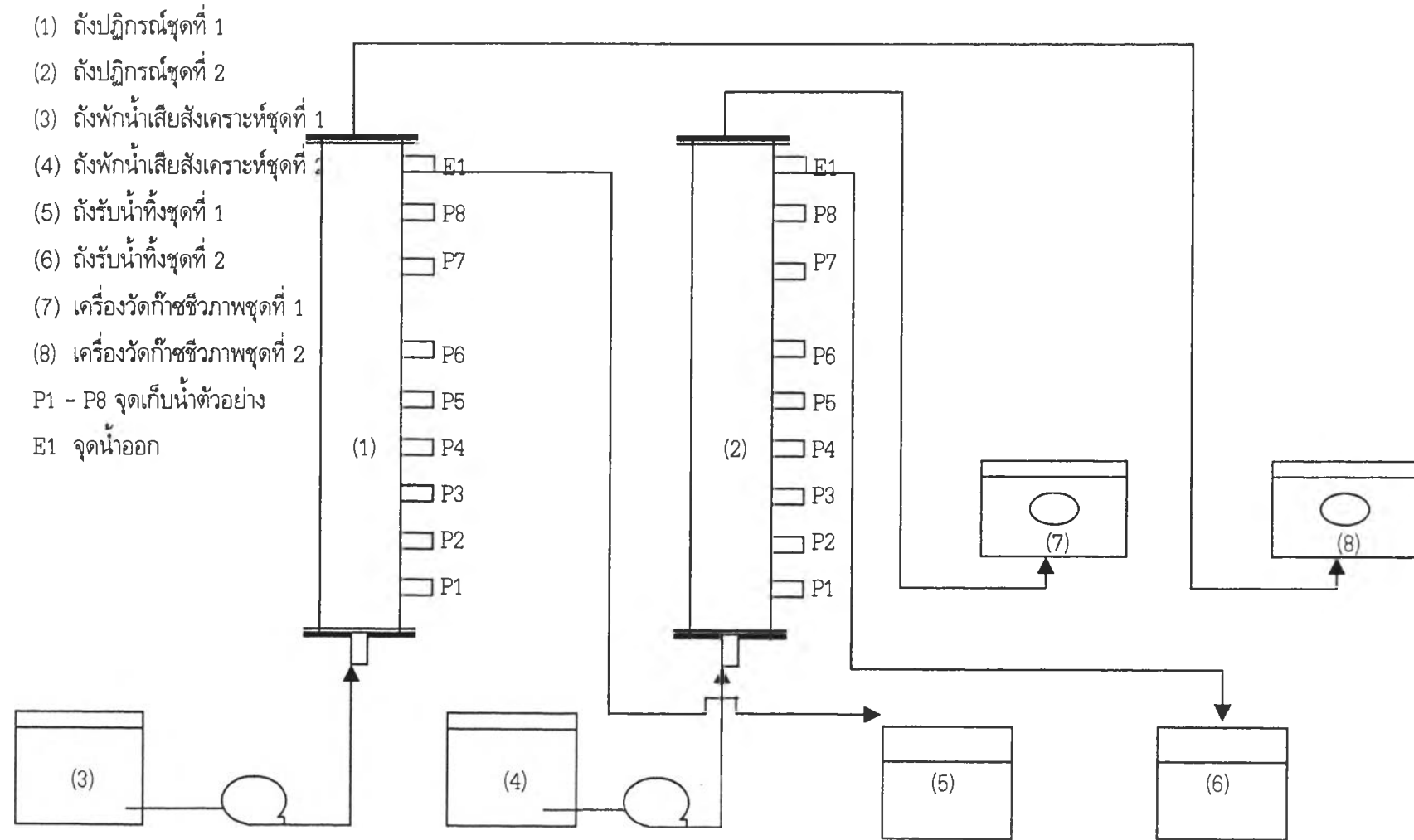
3.3 การดำเนินการทดลอง

การเริ่มต้นระบบในการวิจัยนี้ใช้กระบอกรูปร่างพีระมิดที่มีขนาดเท่ากันจำนวน 2 ชุด บรรจุตัวกลางพลาสติกในปริมาณครึ่งหนึ่งของปริมาตรถึง จะได้ถึงปฏิกิริยาสำหรับระบบยูเอเอสบีที่ทำงานร่วมกับระบบกรองใ้อากาศที่ใช้ในการวิจัยนี้ 2 ชุด ซึ่งแต่ละชุดจะมีการติดตั้งเหมือนกันทุกประการ ดังแสดงในรูปที่ 3.4 ซึ่งภายในกระบอกรูปร่างพีระมิดจะบรรจุตัวกลางพลาสติก โดยใส่ให้มีความสูงของชั้นตัวกลางประมาณครึ่งหนึ่งของความสูงของกระบอกรูปร่างพีระมิดจากด้านบนลงมา จะได้ความสูงของชั้นตัวกลางเป็น 1.25 ม. หลังจากนั้นเติม seed ที่นำมาจากระบบยูเอเอสบีจำนวน 5 ลิตร (seed ที่นำมาเติมนี้จะทำการเลี้ยงให้ชินกับน้ำเสียสังเคราะห์ที่ใช้วิจัย โดยการเพิ่มความเข้มข้นของน้ำเสียสังเคราะห์วันละ 10% ของความเข้มข้นซีโอดีที่กำหนด) หลังจากนั้นเติมน้ำเสียสังเคราะห์ที่ใช้ในการวิจัยลงไปจนเต็มกระบอกรูปร่างพีระมิด แล้วปิดฝาชั้นนอติให้แน่น เมื่อต่อท่อน้ำทิ้งของระบบและติดตั้งกระบอกรูปร่างพีระมิด ซึ่งด้านบนของกระบอกรูปร่างพีระมิดแยกก๊าซต่อเข้ากับเครื่องวัดก๊าซเรียบร้อยแล้ว ตรวจสอบจนแน่ใจว่าไม่มีการรั่วซึม ก็ตั้งทิ้งไว้ให้จุลินทรีย์ดำเนินการย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำเสียนั้นประมาณ 10 วัน เมื่อสังเกตเห็นมีก๊าซเกิดขึ้นที่เครื่องวัดก๊าซแล้วก็ถือว่าจุลินทรีย์พร้อมที่จะรับน้ำเสียใหม่ จึงเริ่มป้อนน้ำเสียที่มีสีเข้าสู่ระบบทั้งสองถึงทางด้านล่าง โดยเริ่มป้อนน้ำเสียเข้าสู่ระบบด้วยอัตรา 7.5 ลิตร/วัน เข้าสู่ถังปฏิกรณ์ทั้งสองใบ ซึ่งจะได้ระยะเวลาเก็บกักน้ำเสียเป็น 36 ชั่วโมง ถือเป็นดำเนินการทดลอง ภายหลังจากที่ระบบทำงานเข้าสู่สภาวะคงที่ (steady state) จนเพียงพอสำหรับที่จะวิเคราะห์การทำงานของระบบได้แล้ว ก็จะเริ่มทำการเพิ่มปริมาณความเข้มข้นของน้ำเสียน้ำกากสาต่อไปเรื่อยๆตามตารางที่ 3.1 ซึ่งคาดว่าจะใช้เวลาในการทดลองและเก็บข้อมูลการทำงานของระบบทั้งหมดประมาณ 6 เดือน

3.4 การเก็บตัวอย่างและการวิเคราะห์น้ำเสีย

เก็บผลการทดลองตั้งแต่เริ่มต้นการทดลองจนกระทั่งระบบเริ่มเข้าสู่สภาวะสมดุล จากนั้นจะเก็บผลการทดลองต่ออีกประมาณ 5-7 วัน เพื่อให้แน่ใจว่าระบบเข้าสู่สภาวะสมดุลดีแล้ว

ส่วนการเก็บตัวอย่างน้ำนั้น จะทำการเก็บตัวอย่าง 10 จุด คือ ที่ถังพักก่อนเข้าสู่ระบบบำบัด ที่ท่อเก็บตัวอย่างของถังปฏิกรณ์ที่ระยะ 0.3 ม. 0.5 ม. 0.9 ม. 1.1 ม. 1.5 ม. 1.7 ม. 1.8 ม. 2.2 ม. จากกันถึง และน้ำที่ผ่านจากระบบบำบัดแล้ว หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าตัวแปรต่างๆที่เราต้องการ ซึ่งรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.2

รูปที่ 3.4 แสดงแผนผังการไหลของระบบยูเอเอสบีที่ทำงานร่วมกับระบบกรองไร้อากาศ

ตารางที่ 3.2 ตัวแปรตามที่จะวิเคราะห์ และความถี่ในการวิเคราะห์

ตัวแปรเปลี่ยนแปลงตาม	ตำแหน่งของการเก็บตัวอย่าง									
	น้ำเข้า	บริเวณของระบบ								น้ำทิ้ง
		P1	P2	P3	P4	P5	P6	P7	P8	
ซีโอดี	A	B	B	B	B	B	B	B	B	A
กรดไขมันระเหยง่าย	A	B	B	B	B	B	B	B	B	A
สภาพความเป็นด่างทั้งหมด	A	B	B	B	B	B	B	B	B	A
โออาร์พี	A	B	B	B	B	B	B	B	B	A
ตะกอนแขวนลอย	A	B	B	B	B	B	B	B	B	A
ตะกอนโคลาไธล์	A	B	B	B	B	B	B	B	B	A
ปริมาณก๊าซทั้งหมด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	A
พีเอช	A	-	-	-	-	-	-	-	-	A
อุณหภูมิ	A	B	B	B	B	B	B	B	B	A
เปอร์เซ็นต์ก๊าซมีเทน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	B
สี	A	B	B	B	B	B	B	B	B	A

หมายเหตุ A หมายถึง ตัวแปรตามที่วิเคราะห์สัปดาห์ละ 3 ครั้ง

B หมายถึง ตัวแปรตามที่วิเคราะห์สัปดาห์ละ 3 ครั้ง หลังจากระบบเข้าสู่สภาวะคงที่

3.5 วิธีที่ใช้วิเคราะห์

- ซีโอดี : Closed Reflux, Titrimetric Method
- พีเอช : Glass Electrode Method
- โออาร์พี : ORP Meter
- กรดระเหยง่าย : Titration Method
- สภาพความเป็นด่างทั้งหมด : Titration Method
- ตะกอนแขวนลอยและตะกอนโคลาไธล์ : Gravimetric Method
- ปริมาณก๊าซทั้งหมด : Count Meter เครื่องมือที่ออกแบบโดยคักดีชัย, 2527
- % ก๊าซมีเทน : ใช้เครื่อง Gas Chromatography
- อุณหภูมิ : Temperature Meter
- สี : เครื่อง Spectrophotometer
- SEM (วิเคราะห์เมื่อจบการทดลอง) : วิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือจากศูนย์เครื่องมือจุฬาฯ